

KI, Kunstig Intelligens?

Årets nyord i 2023 ble «KI-generert», dvs. intelligens produsert/frambrakt kunstig. Hvor intelligent er det? Lenge har vi vært engstelig for at maskinene skal overta styringen av samfunnet. Den største faren er sjelden den vi er bevisst. Trusler vi ikke ser, er farligere. Vår egen intelligens og årvåkenhet kan svekkes om vi overlater tanke-resonnement til teknologien.

Avhandlinger kan skrives av programvarer, hukommelsen erstattes av google-søk og kunnskap erstattes av underholdning. Faren er at vi lærer mindre, erfarer mindre og tenker mindre. Det fører til intellektuell latskap.

På de siste ti år har salget av sakprosa falt med 40 % her i landet. Prosessen med å søke underholdning i stedet for kunnskap, pågår allerede. Samfunnet vårt begynner å likne på Romerrikets siste fase der makthaverne ville gi folket «brød og sirkus» for å unngå opprør. Media, som skal være den fjerde statsmakt, skriver det folk vil ha for å selge mer. Fakta kommer i andre rekke.

Skriving er en ferdighet vi både må trene opp, vedlikeholde og utvikle. Teknologien gjør oss late. Da jeg var gutt, skrudde vi i stykker vekkerklokker for å se hvordan de fungerte. Nå trenger vi ikke å vite hva som skjer under panseret på en bil, bare at den bringer oss fra sted til sted. Nysgjerrighet må stimuleres.

Svarene vi finner på nett, har vi ingen garanti for er rette. Mangel på kunnskap, hukommelse eller erfaring, vil kunne gi oss rare konklusjoner fordi vi har fått gale forutsetninger.

Hukommelse må trenes som musklene i kroppen, ellers forfaller den. Engelskmennene har et godt uttrykk: If you don't use it, you'll lose it.

Vi trenger visdomsord. De hentes ikke uten videre fram av Google. Livsvisdom må vi hegne om. Som Skolenes Landsforbund hadde til motto: «Kunnskap til få gir makt, kunnskap til alle gir frihet».

Alle levende skapninger er nødt til å lære. Også vi mennesker er født for å lære. Læring, endring og utvikling er fundamentet for oppveksten. Vi må bruke alle våre sanser i den prosessen. Å lære er å erfare, konkludere og produsere, også nye ting. En lærer så lenge en lever. Om vi lar «KI» tenke for oss, da har vi mistet noe, kanskje selve livet.

Hode, hånd og føtter må gå sammen. Så har vi noen ord som understreker det. «Tankegang» får du best når du går. Det som er «håndgripelig» er forstått. Vi må ikke kaste ut filosofien med teknologien.

Læreplanene i skoleverket smykker seg med at eleven er satt i sentrum. Det er bra, men det er ikke nok. Skolesystemet må ta ansvar for eleven også. Lenge har vi hatt ensidig fokus på at elevene skal gjennomføre, f.eks. videregående skole. De positive måltallene skjuler derimot innholdet og realitetene i opplæringa. For å holde budsjettene har yrkesfag blitt krympet til fordel for allmennfag som er billigere. Men det er i yrkesfag en lærer med hele kroppen. Den som kan et praktisk fag i bunnen, har bedre forutsetning til å forstå akademifag.

Norge sakker akterut med fagarbeidere, både i antall og i kvalitet. Det har gått inflasjon i fagene på alle nivå. Da jeg tok fagbrev sa min veileder at den var mye enklere enn hans. Jeg kunne si det samme til mine elever. Fagbrevet er nå bare inngangsbilletten for å begynne i faget. Det er utøvelsen av faget i et fagmiljø som gjør en til fagarbeider. Det er mye teori i de praktiske fag.

Fagkunnskapene innen yrkesfag er undervurdert. De fleste tror at fagarbeid kan en få på FINN eller «Mittanbud» på nett. Der er gjerne 9 av 10 ufaglærte. Å hente inn rett kunnskap og kompetanse krever erfaring om den virkeligheten en er i. I dag er det gjerne den fagarbeideren som gikk rett ut i lære uten skolegang, som er best til å finne løsninger. Gode produkter bygger på godt håndverk. Når vi så må hente dem fra utlandet, så svekker vi vår egen sjølberging.

«Betre byrd du ber ikkje i bakken enn mannevett mykje.» Om dagens unge ikke forstår Håvamål, så har en mistet mye visdom fra vårt sagafolk. Kunnskap er vår beste og letteste bagasje. Intellektuelt kan vi fort bli underlegne våre forfedre om vi forsømmer vedlikeholdet av vår egen intelligens.

Frode Bygdnes, maskinarbeider emeritus